| تاریخ دریافت:۱۳۹۴/۶/۲۵ | تاریخ پذیرش:۱۳۹۵/۱/۲۱ |

اولویت‌یابی پژوهشی در روان‌شناسی اسلامی

حمید مهدی‌زاده

کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، جامعه المصطفی العالمیه وعضو پیوسته انجمن روانشناسی اسلامی

amirmahdizeh@yahoo.com

علیرضا فاضلی مهرآبادی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی خانواده درمانی، دانشگاه شهیدبهشتی وعضو پیوسته انجمن روانشناسی اسلامی

alifazeli.m@gmail.com

سیدمحمد غروی

دانشیار پژوهشکده حوزه و دانشگاه وعضو پیوسته انجمن روانشناسی اسلامی

mgharavi@rihu.ac.ir

مسعود آذربایجانی

دانشیار پژوهشگاه حوزه و دانشگاه وعضو پیوسته انجمن روانشناسی اسلامی

mazarbayejani@rihu.ac.ir

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، شناسایی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در روان‌شناسی اسلامی است تا با فراهم‌ساختن اطلاعات صحیح و کافی، گامی مؤثر در زمینهٔ برنامه‌ریزی پژوهشی و انجام پژوهش‌های اولویت‌دار برداشته شود.

روش این پژوهش کیفی، و ترکیبی از روش پیمایشی، تحلیل محتوا و تکنیک دلفی است. جامعه آماری در شناساییِ نیازها کلیهٔ منابع اسنادی، انسانی و سازمانی در زمینه روان‌شناسی اسلامی است. جامعه آماری در اولویت‌بندی شامل کلیه متخصصان در زمینهٔ روان‌شناسی اسلامی است و نمونه آماری در بخش شناسایی نیاز، شامل ۵۰۲ منبع در مجموع منابع اسنادی، انسانی و سازمانی می‌شود. نمونه آماری در بخش اولویت‌بندی برای هر یک از ۱۴ پرسش‌نامهٔ طراحی‌شده در گرایش‌های مختلف روان‌شناسی، شامل ۳۵ نفر از متخصصان و کارشناسان

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

می‌شود که با روش نمونه‌گیری هدف‌دار و با توجه به تخصصشان انتخاب شدند.

یافته‌های پژوهش شامل دستیابی به ۳۱۱ عنوان پژوهشی در روان‌شناسی اسلامی در ۱۴ گرایش روان‌شناسی است که ۶۰ عنوان اولویت الف (اولویت خیلی زیاد)، ۱۴۰ عنوان اولویت ب (اولویت زیاد)، ۸۳ عنوان اولویت ج (اولویت متوسط) و ۲۸ عنوان اولویت د (اولویت کم) دارند. بیشترین عنوان با اولویت الف و ب، در گرایش‌های روان‌شناسی مثبت، روان‌شناسی اجتماعی و روان‌شناسی خانواده بود و کمترین عنوان با اولویت الف و ب در گرایش‌های آسیب‌شناسی روانی، روان‌سنجی و روش تحقیق بود.

کلیدواژه‌ها: نیازسنجی پژوهشی، اولویت‌یابی، روان‌شناسی دینی، روان‌شناسی دین، روان‌شناسی اسلامی.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین دلایل گرایش به برنامه‌ریزی در کلیه فعالیت‌ها و اقدامات بشری منابع محدود و موانع و محدودیت‌های اثرگذار و تعیین‌کننده است که آدمی را وادار به شناسایی اولویت‌های اساسی و تعیین راهبردهای اثربخشی برای تحقق همان اولویت‌ها می‌کند. اثربخشی و برنامه‌ریزی، در تمامی سازمان‌ها و مؤسسات سرلوحهٔ کار است. با این وجود و به‌رغمِ صرف هزینه‌های هنگفت، مدیران سازمان‌ها چندان رضایتی از اثربخشی پژوهش‌های انجام‌شده ندارند (رحیمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۸۸). آنچه در حال حاضر در بسیاری از مراکز پژوهشی به‌وضوح قابل مشاهده است، پیچیدگی و دشواری تصمیم‌گیری در اولویت‌دادن به تحقیقات و پژوهش‌هاست.

نقطهٔ آغاز هر پژوهشی، مسئله‌یابی است و تا مسئله اساسی شناسایی نشود، صرف زمان و هزینه برای انجام پژوهش، صرفاً اتلاف منابع انسانی و مادی خواهد بود. لازمهٔ شناسایی عناوین پژوهشی ارزشمند و موضوعات اساسی، نیازسنجی پژوهشی است. نیازسنجی پژوهشی با گردآوری اطلاعات از متخصصین و افراد ذی‌ربط و تجزیه‌وتحلیل آن‌ها، به شناسایی نیازهای واقعی افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها کمک چشم‌گیری می‌کند (ارفع بلوچی، کارشکی و آهنچیان، ۱۳۹۰). اهمیت و ضرورت نیازسنجی و اولویت‌یابی پژوهشی هنگامی روشن می‌شود که به نتایج آن توجه شود. برخی از نتایج نیازسنجی پژوهشی عبارت است از:

- تقویت مدیریت جامع و استفاده از همه ظرفیت‌ها در فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی؛
- شفافیت و پاسخگویی مراکز پژوهشی؛

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

- جهت‌گیری روشن برای هدایت فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی؛
- جلوگیری از اتلاف منابع در حوزه‌های بی‌اهمیت؛
- سازمان‌دهی طرح‌های مختلف پژوهشی؛
- جلوگیری از موازی‌کاری و پراکنده‌کاری؛
- آینده‌نگری در برنامه‌ریزی پژوهشی و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای و غیرراهبردی؛
- تدوین برنامه‌های پژوهشی مبتنی بر مشارکت کلیه گروه‌ها و عوامل متخصص و مرتبط در شناسایی عناوین پژوهشی؛
- تخصیص بهینهٔ منابع و اعتبارات (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۷).

پژوهش‌هایی که بدون پرداختن به نیازهای موجود انجام می‌شود نه‌تنها کمک زیادی به حل معضلات نمی‌کنند، خود بر معضلات موجود می‌افزایند و دست‌کم منابع مالی و انسانی موجود را تلف می‌کنند (کالسین[1] و وینتر،[2] ۱۹۹۹). مضاف بر آنکه برخی از حوزه‌های دانشی مثل روان‌شناسی اسلامی به سبب جدیدبودن، اسلامی‌بودن و سروکار داشتن با جامعه دینی، حساسیت و اهمیت بالایی دارند. از این‌رو، نیازسنجی و اولویت‌یابی پژوهشی به‌عنوان گام اساسی در تدوین هر راهبرد و برنامه‌ریزی پژوهشی‌ای کاملاً ضروری است (ریویر،[3] برکوتیز،[4] کارتر[5] و فرگوسن،[6] ۱۹۹۶).

نیازسنجی پژوهشی ریشه در نیازسنجی و مدیریت پژوهش دارد، و در یک تعریف جامع عبارت است از: فرایند پیچیدهٔ شناسایی نیازهای پژوهشی بالقوه و تعیین اولویت در بین پروژه‌های مختلف تحقیقاتی، تا از این رهگذر مبنای قابل دفاعی برای تخصیص مؤثر منابع فراهم آید (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۷).

اولویت‌یابی در نیازسنجی یکی از مراحل مهم برنامه‌ریزی پژوهشی به‌شمار می‌آید. برنامه‌ریزی پژوهشی علی‌القاعده باید پاسخگوی نیازها و فرصت‌های موجود در بخش مربوطه و

1. Calsyn RJ
2. Wineter JP
3. Reviere, R
4. Berkowitz, S
5. Carter, C
6. Ferguson

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

زیرمجموعه‌های آن باشد. این مرحله برنامه‌ریزان را قادر می‌سازد تا برنامه و چارچوب پژوهشی‌ای را تعریف کنند که با سیاست‌های پژوهشی سازمان یا وزارتخانه در سطح کشور، مأموریت و رسالت سازمان پژوهشی و هدف‌های برنامه پژوهشی سازگار است. زمینه‌ای که در آن تعیین اولویت صورت می‌پذیرد، متأثر از عواملی چون محدودیت منابع، نیازهای پژوهشی متنوع، فشار و تقاضای خارجی برای هرچه بیشتر شفاف‌شدن تخصیص منابع و تمرکز بیشتر بر نیازهای مشتریان است (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۷).

منشأ فعالیتِ تعیین اولویت، برنامهٔ یک بخش یا بخش فرعی است. این برنامه، جنبه‌های اصلی بخش یا زیربخش را تعریف می‌کند، سیاست‌ها و اصلاحات کلان اقتصادی را که بر آن اثر می‌گذارد، بررسی می‌کند و استراتژی آن بخش (بخش فرعی) را به‌طور خلاصه بیان می‌کند. هدف‌های این برنامه (پژوهش) به‌دقت بیان می‌شود و برنامه پژوهشی ملی کلی نیز به نحوی طراحی می‌شود تا به تحقق تمام این اهداف کمک نماید. اگرچه یک بخش از برنامه ممکن است تنها به تحقق یک یا چند هدف از اهداف موجود در برنامه کمک نماید.

قبل از آنکه هرگونه فعالیت اولویت‌یابی پژوهشی صورت پذیرد، دست‌یابی به پاسخ‌های روشن در خصوص موارد زیر بسیار حیاتی است:

۱. تعیین اولویت در چه سطحی باید انجام شود؟

۲. چه کسی باید در فرایند اولویت‌یابی مشارکت کند؟

۳. چه میزان پول و زمان برای این کار در دسترس است؟ (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۵، ص ۴۹).

یکی از حیطه‌های پژوهشی که هم در ماهیت عرصه کاربردی به کار می‌آید و هم بستری برای تولید علم است، روان‌شناسی دینی است که روان‌شناسی اسلامی نیز در دل همین مفهوم جای گرفته و از مصادیق آن به‌شمار می‌آید. روان‌شناسی دینی، به‌گونه‌ای از دانش روان‌شناسی اشاره دارد که در بستر فرهنگ دینی تکون و رشد پیدا کرده است (بلزن،[1] ۲۰۱۰). این دانش، صبغهٔ دینی را از آنجا به خود می‌گیرد که در فرهنگ دینی رشد کرده است و از مبانی و پیش‌فرض‌های هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی و انسان‌شناختی دینی بهره برده است؛ به‌عبارت‌دیگر اگر با در نظرگرفتن پیش‌فرض‌های دینی، به سراغ روان‌شناسی برویم و آن را تدوین کنیم، روان‌شناسی دینی به دست می‌آید. و اگر در پیش‌فرض‌هایی که گفته شد، بُعد متافیزیکی یا هستی‌شناختی آن را از دین اسلام دریافت کنیم، محصول آن «روان‌شناسی اسلامی» خواهد بود. به همین ترتیب می‌توانیم

1. Belzen.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

«روان‌شناسی مسیحی» و مانند آن نیز داشته باشیم (آذربایجانی، ۱۳۸۵). با توجه به آنچه بیان شد، مشروعیت‌بخشیدن به برنامه‌های پژوهشی مراکز علمی-پژوهشی فعال در عرصه روان‌شناسی اسلامی در گروی شناسایی نیازها و اولویت‌یابی، بر اساس روش علمی است.

در فرایند نیازسنجی پژوهشی، پس از شناسایی نیازها و عناوین پژوهشی، معمولاً تعداد پروژه‌هایی که شناسایی می‌شود به‌مراتب بیش از منابع و امکانات در دسترس، برای اجرای طرح‌های پژوهش آتی است؛ از این‌رو ناگزیر باید از بین طرح‌های مختلف دست به انتخاب زد و آن‌هایی را که بیشتر در جهت تحقق هدف‌های برنامهٔ پژوهشی، اولویت و اهمیت دارند، انتخاب نمود. برای انجام این کار، معیارهایی لازم است تا به‌وسیله آن نقش و کمک بالقوهٔ هر پروژه در دست‌یابی به هدف‌های برنامهٔ پژوهشی اندازه‌گیری شود. همچنین باید از لحاظ روش‌شناختی، از روش معتبر و قابل‌اعتمادی برای رتبه‌بندی عناوین برحسب هر یک از معیارها استفاده کرد. مهم این است که عناوین منتخب، در راستای اهداف پژوهشی و مأموریت‌های تعیین‌شدهٔ بخش یا بخش فرعیِ مربوطه باشند.

با مطالعهٔ سیرهٔ عملی دانشمندان مسلمان از جمله شیخ‌مفید(ره)، سیدرضی(ره)، سیدمرتضی(ره) و شیخ‌طوسی(ره) می‌توان دریافت که بزرگان اسلام نیز فعالیت‌های علمی خود را بر مبنای نوعی نیازسنجی و اولویت‌گذاری بنا کرده بودند و این واقعیت تا دورهٔ معاصر قابل مشاهده است. فعالیت‌های پژوهشی-آموزشی علامه طباطبایی(ره) مؤیدی بر این مدعاست؛ اما نیازسنجی پژوهشی به‌عنوان یک علم، قلمرویی بسیار جوان و در حال تحول است. این قلمروی علمی ریشه در نیازسنجی و مدیریت پژوهشی دارد و سابقهٔ چندانی ندارد. با مروری مختصر بر سوابق مطالعات انجام‌گرفته دربارهٔ شناسایی اولویت‌یابی پژوهش‌ها در این زمینه، مشخص می‌شود که به‌رغم اهمیتی که اولویت‌یابی در تولید صحیح، نظام‌مند و تسریع علم دینی دارد، پژوهش‌ها و اقدامات انجام‌شده در این زمینه بسیار ناکافی است و به چند مورد، محدود می‌شود.

در داخل کشور تاکنون پژوهش‌های محدودی در این زمینه صورت گرفته است که به‌ندرت درصدد تبیین نظریِ موضوع و شرح متدولوژیک نیازسنجی پژوهشی برآمده‌اند و در سطح بین‌المللی نیز دستاوردهای بشری در این عرصه در حال تکامل و توسعه است (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۷، ص۴). از این‌رو در کشور، فعالیت‌ها و طرح‌های محدودی در این زمینه قابل ردیابی است. البته پژوهش‌ها و طرح‌های مربوط به «نیازسنجی آموزشی» در مقایسه با «نیازسنجی پژوهشی» بیشتر و گسترده‌ترند (پژوهش‌هایی مانند: فتحی واجارگاه، گویا، آقازاده، ابوالقاسمی و کامکاری، ۱۳۸۱؛ سعیدی رضوانی و بیتقی، ۱۳۸۲؛ سعیدی رضوانی و آهنچیان، ۱۳۸۶؛ امینی

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

و شـقاقی، صداقت، ۱۳۸۴؛ زارعیان جهرمی و احمدی، ۱۳۸۴؛ شـهیدی، چنگیز، سـلمان‌زاده و یوسـفی، ۱۳۸۸؛ عمادزاده، بحرینی طوسـی، یاوری و صدیق بهزادی، ۱۳۸۴؛ جعفری و یوسفی، ۱۳۸۳؛ شـعبانی بهار، عرفان و بختیار، ۱۳۸۶). در زمینهٔ نیازسـنجی پژوهشـی هم در حوزه‌هایی از جمله پزشـکی و سـلامت، کشاورزی و سـایر حوزه‌ها، پژوهش‌های محدودی ملاحظه می‌شود (کریمی، دماری، قره‌باغیان، رهبری، وفاییان و میناب سالمی، ۱۳۸۴).

تنها اثر موجودِ اولویت‌یابی و نیازسنجی پژوهشی در حوزهٔ دین با عنوان «اولویت‌های پژوهشی دسـتگاه‌های علمی-اجرایی در حوزه دین» در سـال ۱۳۸۶ توسـط معاونـت پژوهش حوزه علمیه قم در محدوده مراکز و مؤسسـات علمی-اجرایی در ۱۴ رشـته انجام شـد که یکی از رشته‌های آن روان‌شناسـی و علوم تربیتی بوده اسـت. اولویت‌های پژوهشـی این دو رشـته، تنها ۸۱ عنوان بدون تفکیک گرایش‌ها بود (معاونت پژوهش حوزه علمیه قم، ۱۳۸۸). به تعبیر دیگر پیشـینهٔ پژوهشـی در مورد شناسـایی و اولویت‌گذاری پژوهشـی روان‌شناسـی اسـلامی در گرایش‌هـای چهارده‌گانه روان‌شناسـی، و در سـطح ملی وجود ندارد و این تحقیق نخسـتین سـند شناسـایی و اولویت‌یابی پژوهشی در روان‌شناسی اسلامی است.

از این‌رو، هدف از پژوهش حاضر، شناسـایی و تعیین اولویت‌های پژوهشـی در روان‌شناسـی اسـلامی اسـت تا با فراهم‌سـاختن اطلاعات صحیـح و کافی، گامـی مؤثر در زمینـهٔ برنامه‌ریزی پژوهشی و انجام پژوهش‌های اولویت‌دار بردارد.

روش پژوهش

تحقیـق حاضر از نوع کیفی، و ترکیبی از روش پیمایشـی و تکنیک دلفی اسـت. جامعه آماری پژوهـش حاضر در بخش شناسـایی نیازها عبارت‌اند از: کلیه منابع اسـنادی (نظیـر مقاله، کتاب، پایان‌نامه و اسـناد بالادسـتی کشور و حوزه علمیه)، منابع انسـانی (متخصصان روان‌شناسی دینی، متخصصان رشـته‌های مرتبط مثل جامعه‌شناسی و فلسـفه و مدیران پژوهشی حوزه علمیه) و منابع سـازمانی در عرصه روان‌شناسـی دینی (مراکز مشـاوره دینی و مرکز آمار و بررسـی حوزه علمیه). جامعه آماری، برای اولویت‌یابی، ۳۵ نفر از کارشناسان و متخصصان روان‌شناسی اسلامی هستند که از گروه‌های ذی‌صلاح و گروه‌های دخیل در برنامه‌ریزی پژوهشی دینی تشکیل شده‌اند.

نمونه آماری در مرحله شناسایی نیازها و عناوین پژوهشی، منابع اسنادی، شامل: ۵ مجله علمی پژوهشـی خارجی، ۷ کتاب، ۲ دانشـکده و انجمن در بخش مطالعات تطبیقی؛ و در بخش منابع علمی-پژوهشی داخلی و اسناد و مدارک علمی کشور نمونه آماری شامل: ۹ کتاب، ۱۴ مجله، ۵۰

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

پایان‌نامه، ۷ سند بالادستی و ۱۷ سند می‌شود؛ نمونه آماری در منابع انسانی و سازمانی شامل: ۱۴ مدیر پژوهشی حوزوی، ۲۶ استاد و عضو هیئت‌علمی حوزوی روان‌شناس، ۵۹ استاد و عضو هیئت‌علمی دانشگاهی روان‌شناس، ۲۳ استاد حوزوی غیر روان‌شناس با تحصیلات دانشگاهی، ۵ مرکز مشاوره حوزه و ۳ مرکز مربوط به اطلاعات و آمار طلاب، می‌شود. روش نمونه‌گیری ترکیبی از نمونه‌گیری هدف‌دار، در دسترس و روش متمرکز گروهی است.

نمونه آماری در مرحله اولویت‌یابی در گرایش‌های مختلف روان‌شناسی، شامل ۳۵ نفر از متخصصان و کارشناسان می‌شود که با روش نمونه‌گیری هدف‌دار و با توجه به تخصص هر یک از کارشناسان انتخاب شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات این پژوهش، عبارت‌اند از:

۱. مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته: این ابزار در چند مرحله برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. مرحله اول: مصاحبه با افراد مربوطه برای شناسایی عناوین و نیازهای پژوهشی در زمینه روان‌شناسی اسلامی؛ مرحله دوم: مصاحبه با متخصصان دین‌شناسِ روان‌شناس جهت تدوین ملاک‌های اولویت‌یابی؛ مرحله سوم: مصاحبه با ۹ نفر از متخصصان دین‌شناس روان‌شناس درباره روایی محتوایی پرسش‌نامهٔ اولویت‌بندی؛ مرحله آخر: مصاحبه با اساتید روش تحقیق و روان‌سنجی درباره روایی صوری پرسش‌نامه‌ها. این مصاحبه‌ها نیمه‌سازمان‌یافته بود؛ به این صورت که مصاحبه در چارچوب پرسش‌نامهٔ ۱۰ پرسشی صورت گرفت که قبل از آن توسط همان متخصصان پر شده بود، تا نظرهای متخصص مصاحبه‌شونده، در همان موضوع‌ها، به‌صورت عمیق‌تر دریافت شود.

۲. پرسش‌نامه محقق‌ساخته: این پرسش‌نامه شامل ۳۱۱ عنوان و نیاز پژوهشی در زمینه روان‌شناسی اسلامی است و هر نیاز پژوهشی، مشتمل بر ۸ ملاکِ اولویت‌بندی است که هرکدام از ملاک‌ها نیز برای تعیین میزان اهمیت، سه درجه دارند (کم، متوسط و زیاد).

به‌منظور تعیین روایی صوری و محتوایی، پرسش‌نامه در اختیار ۱۰ نفر از صاحب‌نظران و متخصصان روان‌شناسی اسلامی قرار گرفت و پس از دریافت نظرات مکتوب و مصاحبه حضوری با آنان، بازبینی و اصلاح شد.

مراحل شناسایی و اولویت‌بندی

شناسایی و تعیین اولویت در تحقیق حاضر مبتنی بر مراحل ذیل انجام شده است:

۱. تشکیل کارگروه متولی نیازسنجی پژوهشی؛ در گام اول، کارگروه متولی نیازسنجی پژوهشی، از مجریان طرح (حداقل ۲ نفر)، یک متخصص روان‌شناسی دینی، یک متخصص روشی در

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

نیازسـنجی و یـک تحلیل‌گر آماری جهـت مدیریت مراحل گوناگـون نیازسـنجی و اولویت‌بندی تشکیل شد؛

۲. تعییـن اهـداف نیازسـنجی پژوهشـی؛ در گام دوم اهـداف اصلـی و فرعی طـرح به‌منظور انسجام‌بخشی و جهت‌دهی پژوهش انتخاب شد؛

۳. گزینـش رویکرد شناسـایی نیازهای پژوهشـی؛ تعیین رویکرد نقش بـارزی در جهت‌گیری فرآینـد نیازسـنجی پژوهشـی دارد. آنچه در عمـل اتفاق می‌افتد، اسـتفاده ترکیبـی از رویکردهای مختلف در فرایند نیازسـنجی پژوهشی به‌جای اسـتفاده از یک رویکرد انحصاری و خاص است.[۱] رویکـرد پژوهـش حاضر از نوع ترکیبی (اسـتفاده هم‌زمان از دو یا چند رویکرد) اسـت که شـامل رویکرد آسیب‌شناختی،[۲] رویکرد موضوعی-رشته‌ای،[۳] و رویکرد تقاضامحور؛[۴]

۴. شناسـایی نیازهای پژوهشی و پالایش آن؛ برای دست‌یابی به نیازها و عنوان‌های پژوهشی از منابع مکتوب، منابع انسـانی و منابع سـازمانی استفاده شد (که هر یک از این منابع در بخش روش پژوهش آمده اسـت)؛ پس از شناسایی عنوان‌های پژوهشی، محققان به‌منظور اطمینان از تناسب و تکراری‌نبودن عنوان‌ها، تمام آن‌ها را بررسـی می‌کردند و پس از حصول اطمینان، گرایش مورد نظر به عنوان‌های پژوهشی اضافه می‌شد؛

۵. تشکیل کارگروه اولویت‌یابی؛ اولین گام در فرایند اولویت‌یابی تشکیل گروهی بود که اعضای آن قـادر باشـند بخش مهمی از وقت خـود را صرف این امر نمایند. اکثر اعضـای این گروه یا خود جزء افراد مسـئول در فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی بودند یا با افرادی که مسئول برنامه‌ریزی پژوهشی در زمینه روان‌شناسـی اسـلامی بودند، ارتباط نزدیک داشـتند تا از این رهگذر در فرایند شناسایی و اولویت‌یابی دچار اشـتباه در امر اولویت‌یابی و نیز مدل‌های موجود نشویم. در این کارگروه، غیر از افراد مسئول، یک صاحب‌نظر آماری و یک متخصص نیازسنج نیز حضور داشت؛

۶. گزینـش یک روش اولویت‌بنـدی؛ مجموعه متنوعـی از روش‌ها و ابزارهـای اولویت‌بندی

۱. کـوروش فتحـی واجارگاه و همکاران، طراحی مکانیزم اولویت‌یابی برای نظام آموزش و پرورش ایران، ۱۳۸۹، ص ۲۱۰-۱۸۵.

2. Pathological Approach

3. Demand-Oriented-Approach

4. Substantive Approac

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

وجـود دارند که در تحقیق حاضر، ترکیبی از «روش دلفی»[1] و «چک‌لیسـت»[2] اسـتفاده شـد که از مطلوب‌ترین روش‌ها برای یافتن اولویت‌هاست؛

۷. طراحی شـاخص‌ها و ضرایب پیشـنهادی و نامهٔ راهنما توسط کارگروه علمی؛ شاخص‌های پیشـنهادی، با توجه به مصاحبه‌های صورت‌گرفته با تعدادی از کارشناسـان و نیز با مراجعه به متون علمیِ مرتبط به دست آمد؛

این شاخص‌های پیشنهادی عبارت بود از:

الف- کمک به تولید علم روان‌شناسی بر اساس فرهنگ اسلامی-ایرانی؛

ب- کمک به ارتقای سلامت روان جامعه؛

ج- کمک به حل مشکلات روان‌شناختی افراد جامعه و فراوانی نیاز؛

د- احتمال توفیق پژوهش؛

ه- میزان فوریت؛

و- میزان فایده در عرصه تبلیغ و اجرای احکام دین؛

ز- کمک به حل مسائل و مشکلات خانواده‌های دین‌دار؛

ضرایب پیشـنهادی موارد بالا به ترتیب عبارت بـود از: الف:۳، ب:۱، ج: ۲، د: ۱، ه: ۲، و: ۲، ز: ۲.

۸. ارائه شاخص‌ها و ضرایب پیشنهادی به تعدادی از صاحب‌نظران: در این مرحله شاخص‌های پیشـنهادی شـورای علمـی کـه از مصاحبـه و منابع علمـی موجود به دسـت آمده بود بـه ۷ تن از صاحب‌نظران و متخصصان روان‌شناسی و علوم حوزوی ارائه شد؛

۹. دریافت نظرات، ایده‌ها، نقدها و پیشنهادهای صاحب‌نظران در زمینه ضرایب و شاخص‌های پیشنهادی و جمع‌بندی دیدگاه‌ها توسط شورای علمی و ناظران؛

۱۰. طراحـی نهایـی و ارائـه پرسـش‌نامه اولویت‌بنـدی، شـاخص‌ها و ضرایـب پیشـنهادی: شـاخص‌های نهایی اولویت‌گذاری پس از بحث و بررسـی در کارگروه علمی با در نظرگرفتن تمام پیشنهادهای صاحب‌نظران این عرصه و حذف موارد تکراری و اصلاح عناوین پیشنهادی مجری در ۸ عنوان تدوین شد که در جدول ۱ همراه با ضرایب پیشنهادی آمده است؛ برخی از این شاخص‌ها، نظـری (به‌ویـژه توجه به تولید علـم) و برخی دیگر، کاربـردی بودند. از جهت گسـتردگی، برخی

1. Delphi

2. Checklists

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

شـاخص‌های ناظر به نیاز متدین‌ها و خانواده‌ها، برخی ناظر به نیازهای عموم مردم و جامعه ایرانی و برخی دیگر ناظر به نیازهای جامعه جهانی به‌ویژه جهانِ اسلام بوده است.

۱۱. اجـرای مرحلـه اولویت‌بندی پژوهشـی؛ در این مرحلـه پرسـش‌نامه‌های اولویت‌گذاری پژوهشـی در قالـب ۱۴ گرایش روان‌شناسـی تدوین گردید. در این پرسـش‌نامه‌ها فهرسـت نهایی نیازها و شاخص‌ها در یک جدول ۹ستونی تهیه شد. ستون اول مربوط به عناوین نیازهای پژوهشی و سـتون‌های بعدی اختصاص به شـاخص‌های اولویت‌بندی داشـت که هر یک از شـاخص‌ها در سـه درجهٔ کم، متوسـط و زیاد تقسیم‌بندی شد. پرسـش‌نامه‌های هر گرایش برای حداقل ۳۵ نفر از متخصصین ارسال گردید و پس از پاسخگویی آنان، مرحله بعدی روش دلفی آغاز شد.

۱۲. محاسـبه اولویت‌بندی؛ در این مرحله، پاسـخ افراد تجزیه‌وتحلیل شد و اولویت‌های مهم تعییـن شـدند. در این مرحله میانگین اولویت‌ها به دسـت آمد؛ بدین‌گونه که بـا توجه به نمره‌هایی کـه افراد به هرکـدام از گویه‌های هر عنوان دادند و با توجه به ضریبی که برای هر گویه در نظر گرفته شـده بود، جمع نهایی نمره‌ها محاسبه شد و با اسـتفاده از نرم‌افزار SPSS_15 و EXCEL میانگین نمـرات نهایـی کلیه شـرکت‌کنندگان در خصوص هر عنوان به دسـت آمد و عناوینـی که نمره‌های بالاتری داشتند، در اولویت قرار گرفتند. در محاسبهٔ اولویت‌بندی چون توزیع نمرات اولویت‌بندی به‌صـورت نرمـال نبود از نمره میانه اسـتفاده شـد که برابر بـا ۷۵ بود. نمره میانه بـه اضافه و منهای انحراف معیار کل نمرات یعنی ۵/۹۸ شد. بالاتر از یک انحراف معیار از نمره میانه، اولویت الف؛ نمـره میانه تا مثبت یک انحـراف معیار، اولویت ب؛ نمره میانه تا منفی یک انحراف معیار، اولویت ج؛ و پایین‌تـر از یـک انحراف معیـار از نمره میانه، اولویت د در نظر گرفته شـده اسـت به عبارتی ۶۹/۰۱ به پایین اولویت د، ۶۹/۰۲ تا ۷۵ اولویت ج، ۷۵/۰۱ تا ۸۰/۹۹ اولویت ب و بالاتر از ۸۰/۹۹ اولویت الف تلقی شده است.

یافته‌های پژوهش

در بخش شـاخص‌های پیشـنهادی برای اولویت‌یابی نیازها، شـاخص‌های نهایی به ترتیبی که در جدول ذیل می‌بینید، به دسـت آمد؛ در واقع این شاخص‌ها به همراه ضرایب پیشنهادی از طرف شـورای علمـی پژوهش به ۷ نفر از کارشناسـان علوم حوزوی و روان‌شناسـی ارائه شـد که پس از جمع‌بندی نظرهای کارشناسان، نتایج ذیل به دست آمد.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

جدول۱: شاخص‌های نهایی اولویت‌بندی و ضرایب آن‌ها، حاصل جمع‌بندی نظرات کارشناسان

ردیف	شاخص‌های کاربردی و نظری اولویت‌گذاری	ضریب
۱	زمینه تولید روان‌شناسی اسلامی	۲/۵
۲	میزان ضرورت و نیاز فوری جامعه	۲
۳	گستردگی و فراوانی نیاز (کثرت ابتلا)	۱/۵
۴	کمک به حل مشکلات روان‌شناختی افراد و خانواده‌ها و حفظ و ارتقای سلامت روان آنان	۱/۵
۵	میزان فایده در عرصه تبلیغ و اجرای احکام دین	۱/۵
۶	کمک به رفع مشکلات و حل مسائل حوزه، طلاب و خانواده‌های آنان	۱/۵
۷	کمک به حل مشکلات روان‌شناختی جامعهٔ جهانی به‌ویژه جهان اسلام	۱
۸	امکان تحقق پژوهش	۱

در بخش اولویت‌های پژوهشی پس از بررسی داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و EXCEL اطلاعات تحلیل شد؛ یافته‌های به‌دست‌آمده، در جدول ذیل ارائه شده است. این جدول، مشتمل بر ۳۱۱ عنوان پژوهشی است که به ترتیب اولویت و بر اساس نمرهٔ به‌دست‌آمده، ارائه گردیده است. عناوین جدول از بالاترین نمره‌ای که در یک عنوان پژوهشی به‌دست‌آمده، تنظیم گردیده است و به ترتیب تا پایین‌ترین نمره ادامه یافته است. به عبارت دیگر عنوان پژوهشی اول «عوامل شکل‌گیری شخصیت از دیدگاه اسلام» از گرایش روان‌شناسی شخصیت، با نمره ۹۲/۸۵، بیشترین اولویت را دارد و عنوان پژوهشی سیصدویازدهم «نقش قومیت و نژاد در پیشرفت تحصیلی طلاب علوم دینی» از گرایش روان‌شناسی یادگیری، با نمره ۵۷/۷۹ کمترین اولویت پژوهشی را دارد.

جدول۲: تمام عناوین پژوهشی برحسب اولویت

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱	روان‌شناسی شخصیت	الف	عوامل شکل‌گیری شخصیت از دیدگاه اسلام	۹۲/۸۵
۲	فلسفه روان‌شناسی	الف	اصول اخلاقی در روان‌شناسی و مشاوره با نگرش به منابع اسلامی	۸۷/۴
۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ساخت مقیاس خودشناسی بر اساس منابع اسلامی	۸۶/۸۸

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۴	روان‌شناسی سلامت	الف	معیارهای سلامت روان از دیدگاه قرآن و سنت	۸۶/۷۲
۵	روان‌شناسی خانواده	الف	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در کاهش احترام به والدین و راهکارهای مقابله با آن، با تأکید بر منابع اسلامی	۸۶/۳۷
۶	روان‌شناسی اجتماعی	الف	سبک زندگی اسلامی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۶/۱۹
۷	روان‌شناسی اجتماعی	الف	ماهیت و علل پرخاشگری و راه‌های پیشگیری و کنترل آن در اسلام	۸۵/۹۷
۸	روان‌شناسی خانواده	الف	روش‌های حل تعارض زناشویی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۵/۶۹
۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	جزع و بی‌تابی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله	۸۵/۵۸
۱۰	روان‌شناسی خانواده	الف	طراحی الگوی ساختار قدرت در خانواده از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۵/۲۲
۱۱	روان‌شناسی خانواده	الف	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در کم‌ارزش‌شدن نقش‌های مادری و خانه‌داری و راهکارهای مقابله با آن با رویکرد دینی	۸۵/۲۲
۱۲	روان‌شناسی خانواده	الف	عوامل مؤثر در ایجاد روحیه گذشت و فداکاری در زوجین و راهکارهای ایجاد آن بر اساس آموزه‌های اسلامی	۸۴/۸۵
۱۳	روان‌شناسی اخلاق	الف	آسیب‌شناسی رفتار اخلاقی از دیدگاه دین و روان‌شناسی	۸۴/۸۴
۱۴	روان‌شناسی اخلاق	الف	ساخت بسته آموزشی تربیت جنسی کودکان و نوجوانان بر اساس ملاک‌های اسلامی	۸۴/۶۵
۱۵	مشاوره و روان‌درمانی	الف	مبانی نظری درمانگری و مشاوره از دیدگاه اسلام	۸۴/۱۴

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۶	مشاوره و روان‌درمانی	الف	راهکارهای ارتقای ابراز وجود و اعتمادبه‌نفس از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۳/۹۲
۱۷	روان‌شناسی سلامت	الف	تدوین مهارت مدیریت استرس بر اساس آموزه‌های دینی	۸۳/۷۲
۱۸	روان‌شناسی اجتماعی	الف	تحلیل روان‌شناختی مراسم شادی در قرآن و حدیث و آثار روان‌شناختی آن	۸۳/۵۲
۱۹	روان‌شناسی سلامت	الف	تأثیر روان‌شناختی آیین‌های سوگواری در اسلام	۸۳/۳۸
۲۰	انگیزش و هیجان	الف	ماهیت و راهکارهای ارتقای خویشتن‌داری جنسی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۳/۳۲
۲۱	روان‌شناسی سلامت	الف	تدوین مهارت مدیریت خودآگاهی بر اساس آموزه‌های دینی	۸۳/۳۰
۲۲	روان‌شناسی اجتماعی	الف	ارتباط مؤثر از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۳/۱۸
۲۳	روان‌شناسی اخلاق	الف	خودمهارگری غریزه جنسی از منظر دین و روان‌شناسی	۸۳/۱۶
۲۴	روان‌شناسی خانواده	الف	ملاک‌های همسرگزینیِ مطلوب از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۳/۱۵
۲۵	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	معنای زندگی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های معنایابی صحیح	۸۳/۱
۲۶	مشاوره و روان‌درمانی	الف	تهیه بسته درمان خشم بر اساس منابع دینی	۸۳/۰۸
۲۷	مشاوره و روان‌درمانی	الف	اصول و شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای مشاوره از منظر اسلام	۸۳/۰۶
۲۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ساخت مقیاس دروغ بر اساس منابع اسلامی	۸۲/۹
۲۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	دروغ از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۸۲/۸۴
۳۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	عُجب و تکبر از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۸۲/۷۴

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۳۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	صبر از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۸۲/۶۹
۳۲	روان‌شناسی خانواده	الف	روش‌های ایجاد شادکامی در خانواده از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۵۹
۳۳	روان‌شناسی سلامت	الف	نقش اصلاح رذایل اخلاقی در سلامت روان با رویکرد دینی	۸۲/۴۵
۳۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	رضایت از زندگی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۳۳
۳۵	روان‌شناسی اخلاق	الف	تربیت اخلاقی کودک از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۳۲
۳۶	روان‌شناسی اجتماعی	الف	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در عادی‌سازی روابط دختر و پسر و راهکارهای مقابله با آن با تأکید بر منابع اسلامی	۸۲/۱۹
۳۷	روان‌شناسی اجتماعی	الف	راهبردهای شکل‌گیری و تغییر نگرش از منظر اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۱۷
۳۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	صداقت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۱۵
۳۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	حسد از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۸۲/۱
۴۰	روان‌شناسی اخلاق	الف	بررسی روش‌های تربیت اخلاقی در اسلام و روان‌شناسی	۸۲/۱
۴۱	روان‌شناسی خانواده	الف	فراتحلیل عوامل روان‌شناختی افزایش سن ازدواج و راهکارهای مقابله با آن با رویکرد دینی	۸۱/۹۶
۴۲	روان‌شناسی اجتماعی	الف	ارائه مدل اشتغال زنان با رویکرد اسلامی و روان‌شناختی	۸۱/۹۳
۴۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	شادکامی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۹۲
۴۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ساخت مقیاس صبر بر اساس منابع اسلامی	۸۱/۸۱

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۴۵	روان‌شناسی سلامت	الف	تهیه بستهٔ آموزشی مدیریت استرس‌های اقتصادی با استفاده از منابع اسلامی	۸۱/۷۸
۴۶	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ناامیدی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۸۱/۷۷
۴۷	روان‌شناسی اجتماعی	الف	تدوین سبک زندگی اسلامی با توجه به مراحل رشد کودکان	۸۱/۶۵
۴۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	نوع‌دوستی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۶۱
۴۹	روان‌شناسی سلامت	الف	مرزهای مفهومی اعتمادبه‌نفس، توکل و عزت‌نفس در نگرش دینی	۸۱/۵۲
۵۰	روان‌شناسی خانواده	الف	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در ایجاد اعتماد بین افراد خانواده و راهکارهای افزایش آن با تأکید بر منابع اسلامی	۸۱/۴۸
۵۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	مهربانی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۴۵
۵۲	روان‌شناسی رشد	الف	انواع بازی و تأثیر آن بر کودک از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۴۴
۵۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	غفلت، از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۸۱/۴۲
۵۴	روان‌شناسی سلامت	الف	معنای زندگی از دیدگاه اسلام و ارتباط آن با سلامت روان	۸۱/۴۱
۵۵	روان‌شناسی رشد	الف	وراثت و محیط از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۳۸
۵۶	روان‌شناسی سلامت	الف	ارتباط اعتقاد به خدا، مسجدرفتن و نیایش با عزت‌نفس، بهزیستی روانی	۸۱/۳۴
۵۷	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ساخت مقیاس صداقت بر اساس منابع اسلامی	۸۱/۳۳
۵۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	ساخت مقیاس عجب و تکبر بر اساس منابع اسلامی	۸۱/۲۹
۵۹	روان‌شناسی خانواده	الف	مؤلفه‌های ازدواج مطلوب از دیدگاه اسلام	۸۱/۲۸

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۶۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	خوش‌بینی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۱۸
۶۱	روان‌شناسی رشد	الف	ساخت بستهٔ آموزش مناسک دینی (نماز، روزه، حجاب و...) به کودکان	۸۱/۱۲
۶۲	روان‌شناسی خانواده	الف	سلسله‌مراتب قدرت و نقش همسران در نظام خانواده از منظر اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۰۷
۶۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	خودشناسی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۰۶
۶۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	الف	شادی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۱/۰۳
۶۵	روان‌شناسی خانواده	الف	فراتحلیل عوامل روان‌شناختی افزایش طلاق و راهکارهای مقابله با آن با تأکید بر منابع اسلامی	۸۱
۶۶	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	مقایسه مبانی نظری روان‌شناسی مثبت‌گرا با روان‌شناسی اسلامی	۸۰/۹۷
۶۷	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس شادی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۸۸
۶۸	روان‌شناسی اجتماعی	ب	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در کمک به همنوع و راهکارهای افزایش آن با تأکید بر منابع اسلامی	۸۰/۸۵
۶۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس نوع‌دوستی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۸۵
۷۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	امید از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۸۰/۸۱
۷۱	انگیزش و هیجان	ب	راهبردهای مهار و تنظیم هیجان از نگاه آموزه‌های اسلامی (ارائه الگوی خودمهارگری اسلامی)	۸۰/۸
۷۲	روان‌شناسی سلامت	ب	بخشایش به‌عنوان مقابله مذهبی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۰/۷۲
۷۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس شادکامی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۷

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۷۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس امید و خوش‌بینی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۶۴
۷۵	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	عفو و گذشت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۸۰/۶۴
۷۶	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس حسد بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۶۴
۷۷	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس مهربانی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۶۱
۷۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس جهل بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۵۲
۷۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس معنای زندگی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۵۲
۸۰	روان‌شناسی سلامت	ب	ساخت مقیاس مقابله دینی از دیدگاه اسلام	۸۰/۴۸
۸۱	فلسفه روان‌شناسی	ب	طراحی الگوی راهبردی برای تأسیس روان‌شناسی اسلامی	۸۰/۴
۸۲	روان‌شناسی رشد	ب	روان‌شناسی نوجوان از منظر اسلام	۸۰/۳۸
۸۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس رضایت از زندگی بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۳۶
۸۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس غضب بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۳۲
۸۵	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس غفلت بر اساس منابع اسلامی	۸۰/۱۳
۸۶	آسیب‌شناسی روانی	ب	ماهیت و علل وسواس از منظر اسلام و روان‌شناسی	۸۰/۱۱
۸۷	مشاوره و روان‌درمانی	ب	پروتکل درمانی بخشایش‌گری با نگرش به منابع اسلامی	۸۰/۰۸
۸۸	مشاوره و روان‌درمانی	ب	مبانی نظری و اصول درمان‌شناختی-رفتاری از دیدگاه اسلام	۸۰/۰۶

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۸۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	جهل از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۰/۰۳
۹۰	روان‌شناسی خانواده	ب	توانمندسازی همسران در مشکلات زناشویی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۸۰/۰۳
۹۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس قدردانی بر اساس منابع اسلامی	۷۹/۹۷
۹۲	روان‌شناسی رشد	ب	تهیهٔ بستهٔ آموزش مفهوم خدا به کودکان	۷۹/۹۲
۹۳	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تأثیر باورها و انگیزه‌های دینی در درمان دروغ‌گویی	۷۹/۹۲
۹۴	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تهیهٔ بستهٔ درمان تکبر بر اساس منابع دینی	۷۹/۸۴
۹۵	روان‌شناسی اجتماعی	ب	الگوپذیری در نوجوانان از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۹/۸۳
۹۶	آسیب‌شناسی روانی	ب	آسیب‌شناسی روانی در قرآن و حدیث	۷۹/۸۱
۹۷	روان‌شناسی رشد	ب	بررسی ویژگی‌های کودک از دیدگاه دین و روان‌شناسی	۷۹/۷۳
۹۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس حرص و طمع بر اساس منابع اسلامی	۷۹/۶۸
۹۹	روان‌شناسی خانواده	ب	بررسی نگرش جوانان به ازدواج موقت و روابط دوستی دختر و پسر در دوران ماقبل ازدواج با رویکرد دینی	۷۹/۶۲
۱۰۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	حرص و طمع از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۷۹/۶۱
۱۰۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	مقایسه تطبیقی مفاهیم روان‌شناسی مثبت‌گرا با مفاهیم اخلاق اسلامی	۷۹/۵۸
۱۰۲	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس امید بر اساس منابع اسلامی	۷۹/۵۶
۱۰۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس ناامیدی بر اساس منابع اسلامی	۷۹/۵۲

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۰۴	روان‌شناسی یادگیری	ب	نقش تقویت و تنبیه در یادگیری، از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۹/۵۲
۱۰۵	آسیب‌شناسی روانی	ب	خودارضایی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های پیشگیری و مقابله با آن	۷۹/۴۴
۱۰۶	انگیزش و هیجان	ب	ارائه سبک‌های مختلف خودمهارگری بر اساس انگیزش‌های متنوع خودمهارگری اسلامی	۷۹/۳۳
۱۰۷	روان‌شناسی خانواده	ب	طلاق بجا و نابجا، آسیب‌ها و راهکارهای روان‌شناختی کاهش طلاق از منظر اسلام	۷۹/۳۳
۱۰۸	روان‌شناسی خانواده	ب	مدیریت روان‌شناختی طلاق از دیدگاه اسلام	۷۹/۳
۱۰۹	مشاوره و روان‌درمانی	ب	بررسی تأثیر روان‌شناختی اذکار دینی در فرایند درمان	۷۹/۲۵
۱۱۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	خرد و عقلانیت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۹/۲۴
۱۱۱	روان‌شناسی شخصیت	ب	ساخت پرسش‌نامه و مصاحبه ارزیابی شخصیت بر اساس نظریه شخصیت اسلامی	۷۹/۱۹
۱۱۲	مشاوره و روان‌درمانی	ب	نقش باورهای دینی در تسهیل فرایند مشاوره و درمان	۷۹/۱۷
۱۱۳	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	تعصب از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۹/۱۳
۱۱۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس تعصب بر اساس منابع اسلامی	۷۹/۱
۱۱۵	روان‌شناسی سلامت	ب	نقش زهد در سلامت روان	۷۹/۰۷
۱۱۶	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	کینه‌توزی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های پیشگیری و مقابله با آن	۷۹/۰۶
۱۱۷	مشاوره و روان‌درمانی	ب	فنون و روش‌های درمان و مشاوره از دیدگاه اسلام	۷۹/۰۳

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۱۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس خودنظم‌بخشی بر اساس منابع اسلامی	۷۹
۱۱۹	روان‌شناسی رشد	ب	هویت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۸/۸۵
۱۲۰	روان‌شناسی شخصیت	ب	الگوی شخصیت بهنجار و نابهنجار از دیدگاه اسلام	۷۸/۷۶
۱۲۱	آسیب‌شناسی روانی	ب	بررسی تطبیقی ملاک‌های هنجاری و نابهنجاری از دیدگاه روان‌شناسی و اسلام و ساخت مقیاس آن	۷۸/۷۶
۱۲۲	روان‌شناسی سلامت	ب	راه‌های پیشگیری از ایجاد نیازهای غیرواقعی اقتصادی بر اساس آموزه‌های اسلامی	۷۸/۷۴
۱۲۳	آسیب‌شناسی روانی	ب	احساس گناه و کمال‌گرایی از منظر اسلام و روان‌شناسی	۷۸/۷۲
۱۲۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	قدردانی، از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۸/۵۶
۱۲۵	روان‌شناسی اجتماعی	ب	ارتباط کلامی و غیرکلامی در قرآن و حدیث	۷۸/۵۵
۱۲۶	روان‌شناسی اجتماعی	ب	مقایسه سبک زندگی طلبگی با سبک زندگی اسلامی	۷۸/۵۴
۱۲۷	روان‌شناسی خانواده	ب	بررسی تأثیر آموزه‌های اخلاق اسلامی بر تعهد زناشویی و رضایت جنسی	۷۸/۵۲
۱۲۸	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس بخل بر اساس منابع اسلامی	۷۸/۴۲
۱۲۹	روان‌شناسی خانواده	ب	عوامل استحکام خانواده با بهره‌گیری از آموزه‌های دین و روان‌شناسی	۷۸/۳۱
۱۳۰	مشاوره و روان‌درمانی	ب	بررسی تأثیر آموزه‌های دینی در درمان تعصب	۷۸/۳
۱۳۱	روان‌شناسی اجتماعی	ب	عزت‌نفس از دیدگاه قرآن و حدیث با رویکرد روان‌شناختی و ساخت مقیاس آن	۷۸/۲۴

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۳۲	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	خودنظم‌بخشی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۸/۲۳
۱۳۳	روان‌شناسی خانواده	ب	ازدواج موقت: محدوده‌ها، آسیب‌ها و راهکارها از منظر روان‌شناسی و دین	۷۸/۱۱
۱۳۴	روان‌شناسی رشد	ب	ساخت مقیاس سبک‌های فرزندپروری از دیدگاه اسلام	۷۸/۰۸
۱۳۵	روان‌شناسی اجتماعی	ب	همدلی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۸
۱۳۶	مشاوره و روان‌درمانی	ب	کاربرد مفاهیم دینی در درمان رذایل اخلاقی	۷۸
۱۳۷	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	عفت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی (تحلیل مفهومی، علت‌شناسی، آثار و فرایند تحول)	۷۷/۹۷
۱۳۸	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تهیهٔ بستهٔ درمان بخل بر اساس منابع دینی	۷۷/۹۷
۱۳۹	روان‌شناسی اجتماعی	ب	بررسی شیوه‌های شکل‌گیری و تقویت نگرش، از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۷/۷۶
۱۴۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس جزع و بی‌تابی بر اساس منابع اسلامی	۷۷/۷۴
۱۴۱	روان‌شناسی شخصیت	ب	مراحل تحول شخصیت از دیدگاه اسلام	۷۷/۷۲
۱۴۲	مشاوره و روان‌درمانی	ب	بررسی ویژگی‌های مشاور و درمانگر در منابع اسلامی	۷۷/۷۲
۱۴۳	روان‌شناسی رشد	ب	ساخت مقیاس رشد دینی بر اساس آموزه‌های اسلامی	۷۷/۶۹
۱۴۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس کینه‌توزی بر اساس منابع اسلامی	۷۷/۶۸
۱۴۵	روان‌شناسی اخلاق	ب	تحلیل مفاهیم روان‌شناختی اخلاق از منظر دین و روان‌شناسی	۷۷/۵۵

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۴۶	فلسفه روان‌شناسی	ب	مبانی انسان‌شناختی روان‌شناسی از دیدگاه اسلام	۷۷/۵۲
۱۴۷	فلسفه روان‌شناسی	ب	بررسی جایگاه اختیار در ساختار روانی انسان از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۷/۴۵
۱۴۸	انگیزش و هیجان	ب	محبت از دیدگاه قرآن	۷۷/۳۷
۱۴۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	حسرت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی مثبت‌گرا	۷۷/۳۲
۱۵۰	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تأثیر مداخله دینی در درمان کینه‌توزی	۷۷/۳۲
۱۵۱	روان‌شناسی اخلاق	ب	سیر تحول استدلال اخلاقی در کودکان با نگرش به منابع دینی	۷۷/۲۶
۱۵۲	مشاوره و روان‌درمانی	ب	مقایسهٔ روان‌درمانگری بدون توصیه به دعا، با روان‌درمانگری همراه با توصیه به دعا در بهبود مراجعان	۷۷/۲۵
۱۵۳	روان‌شناسی اجتماعی	ب	راهکارهای روان‌شناختی ایجاد روحیهٔ مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری با تأکید بر منابع اسلامی	۷۷/۲۴
۱۵۴	روان‌شناسی اجتماعی	ب	جهت‌گیری کار و تلاش از دیدگاه قرآن و حدیث با نگاه روان‌شناختی	۷۷/۲۳
۱۵۵	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	غضب از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۷۷/۱۶
۱۵۶	روان‌شناسی رشد	ب	بررسی ابعاد رشد جسمانی، شناختی، هیجانی و اجتماعی در پیری از دیدگاه قرآن و سنت	۷۷/۱۵
۱۵۷	روان‌شناسی خانواده	ب	الگوی مطلوب اشتغال زنان برحسب سطح تحصیلات، نوع اشتغال (دولتی یا آزاد، رسمی، پیمانی، قراردادی)، میزان درآمد و شأن اجتماعی با تأکید بر منابع اسلامی	۷۷/۰۴
۱۵۸	فلسفه روان‌شناسی	ب	مبانی معرفت‌شناختی روان‌شناسی از دیدگاه اسلام	۷۶/۹۷

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۵۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس حسرت بر اساس منابع اسلامی	۷۶/۹۷
۱۶۰	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تأثیر باورها و انگیزه‌های دینی در درمان حرص و طمع	۷۶/۸۹
۱۶۱	روان‌شناسی اجتماعی	ب	روش‌های افزایش مسئولیت‌پذیری در حفظ محیط‌زیست با استفاده از منابع اسلامی	۷۶/۸۱
۱۶۲	روان‌شناسی رشد	ب	مبانی نظری رشد دینی از دیدگاه اسلام و مقایسه آن با نظریه‌های روان‌شناختی رشد دینی	۷۶/۸۱
۱۶۳	روان‌شناسی رشد	ب	مفهوم‌شناسی انواع هوش (هیجانی، اجتماعی، معنوی، عقلانی، اخلاقی و عاطفی) و ارائهٔ نظر اسلام	۷۶/۸۱
۱۶۴	روان‌شناسی شخصیت	ب	مفروضه‌های اساسی اسلام درباره شخصیت انسان	۷۶/۷۶
۱۶۵	روان‌شناسی شخصیت	ب	بررسی تیپ‌های شخصیتی در منابع اسلامی و ساخت مقیاس آن	۷۶/۷۲
۱۶۶	فلسفه روان‌شناسی	ب	تحلیل روان‌شناختی چگونگی تعامل روان و رفتار از دیدگاه دینی	۷۶/۶۷
۱۶۷	فلسفه روان‌شناسی	ب	مفاهیم روان‌شناسی اسلامی (فرهنگ لغت روان‌شناسی اسلامی)	۷۶/۶۵
۱۶۸	روان‌شناسی شخصیت	ب	ساخت مقیاس انسان کامل با رویکرد اسلامی	۷۶/۶۲
۱۶۹	روان‌شناسی رشد	ب	بررسی تطبیقی مبانی نظری سبک فرزندپروری والدین از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۶/۶۲
۱۷۰	روان‌شناسی اجتماعی	ب	عوامل درونی، بیرونی و تعاملی جاذبه متقابل از دیدگاه اسلام	۷۶/۵۹
۱۷۱	فلسفه روان‌شناسی	ب	مبانی فلسفی روان‌شناسی از دیدگاه قرآن و سنت	۷۶/۵۸

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۷۲	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	بخل از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی و راه‌های مقابله با آن	۷۶/۵۸
۱۷۳	روان‌شناسی اجتماعی	ب	ویژگی‌های مبلغ موفق از دیدگاه اسلام با تأکید بر ویژگی‌های بومی-جمعیت‌شناختی	۷۶/۵۷
۱۷۴	فلسفه روان‌شناسی	ب	بررسی حجیتِ یافته‌های روان‌شناختی در استنباط احکام شرعی	۷۶/۵۳
۱۷۵	روان‌شناسی سلامت	ب	ارتباط انواع نیایش‌های آیینی، شفاعت‌آمیز و حاجت‌مندانه با بهزیستی روانی با رویکرد دینی	۷۶/۴۲
۱۷۶	روان‌شناسی اخلاق	ب	کارکردهای روان‌شناختی اخلاقی‌بودن از منظر دین و روان‌شناسی	۷۶/۳۵
۱۷۷	روان‌شناسی اجتماعی	ب	راهکارهای شناختی، عاطفی و رفتاریِ مقابله با پیش‌داوری از دیدگاه اسلام	۷۶/۳۱
۱۷۸	روان‌شناسی اخلاق	ب	انواع شخصیت اخلاقی از منظر دین و روان‌شناسی	۷۶/۲۴
۱۷۹	انگیزش و هیجان	ب	هیجان‌های مقدس از دیدگاه قرآن	۷۶/۱۳
۱۸۰	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	انصاف از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۶/۰۶
۱۸۱	مشاوره و روان‌درمانی	ب	تهیهٔ بستهٔ درمان ناامیدی بر اساس منابع دینی	۷۶/۰۵
۱۸۲	فلسفه روان‌شناسی	ب	بررسی تطبیقی مفهوم فطرت از دیدگاه روان‌شناسی و اسلام	۷۵/۹۴
۱۸۳	روان‌شناسی اخلاق	ب	مبانی روان‌شناختی اخلاق از منظر دین و روان‌شناسی	۷۵/۹۴
۱۸۴	انگیزش و هیجان	ب	مؤلفه‌های هوش هیجانی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۹۳
۱۸۵	آسیب‌شناسی روانی	ب	مسئله‌شناسی احکام شرعی افراد مبتلا به اختلالات روانی	۷۵/۹۲

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۱۸۶	روان‌شناسی رشد	ب	بررسی ویژگی‌های دوران بزرگسالی از دیدگاه دین و روان‌شناسی	۷۵/۸۴
۱۸۷	فلسفه روان‌شناسی	ب	ارزیابی رویکردهای موجود در روان‌شناسی معاصر با نگرش به آموزه‌های اسلامی و فرهنگ ایرانی-اسلامی	۷۵/۷۷
۱۸۸	فلسفه روان‌شناسی	ب	تبیین روان‌شناختی مفاهیم انسان‌شناسی در منابع اسلامی	۷۵/۷۱
۱۸۹	فلسفه روان‌شناسی	ب	قوای نفس از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۶۵
۱۹۰	روان‌شناسی اجتماعی	ب	تبلیغات و جنگ روانی دشمن در قرآن و حدیث	۷۵/۶۱
۱۹۱	روان‌شناسی شخصیت	ب	تحلیل عوامل و صفات شخصیت از دیدگاه اسلام	۷۵/۵۹
۱۹۲	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس تواضع بر اساس منابع اسلامی	۷۵/۵۸
۱۹۳	روان‌شناسی اخلاق	ب	مبانی نظری روش پژوهش در سنجش رفتارهای اخلاقی بر اساس آموزه‌های دین و روان‌شناسی	۷۵/۵۶
۱۹۴	روان‌شناسی اجتماعی	ب	ساخت مقیاس خودشناسی اسلامی و تهیهٔ بستهٔ آموزشی آن	۷۵/۵۲
۱۹۵	روش تحقیق	ب	روش‌های پژوهش در روان‌شناسی اسلامی	۷۵/۵۲
۱۹۶	روان‌شناسی اخلاق	ب	استدلال اخلاقی از منظر دین و روان‌شناسی	۷۵/۴۵
۱۹۷	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ب	ساخت مقیاس انصاف بر اساس منابع اسلامی	۷۵/۲۶
۱۹۸	روان‌شناسی خانواده	ب	چالش‌های مشاورهٔ خانواده و خانواده‌درمانی با رویکرد دینی	۷۵/۲۱
۱۹۹	روان‌شناسی اجتماعی	ب	بررسی تطبیقی خودشناسی از منظر اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۱۹

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۰۰	انگیزش و هیجان	ب	هیجان‌های خودآگاه از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۱۷
۲۰۱	روان‌شناسی خانواده	ب	بررسی ویژگی‌های اخلاقی خانواده‌های طلاق در مقایسه با خانواده‌های دارای رضایت زناشویی بر اساس آموزه اخلاقی اسلام	۷۵/۱۵
۲۰۲	روان‌شناسی خانواده	ب	آسیب‌شناسی روابط خویشاوندی همسران از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۱۲
۲۰۳	روان‌شناسی شخصیت	ب	تأثیر هیجانات مقدس در رشد شخصیت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵/۱
۲۰۴	روان‌شناسی یادگیری	ج	ماهیت آموزش و یادگیری از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۵
۲۰۵	فلسفه روان‌شناسی	ج	رابطهٔ تن و روان از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۴/۹۳
۲۰۶	انگیزش و هیجان	ج	انگیزش جنسی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۴/۸
۲۰۷	روان‌شناسی سلامت	ج	ارتباط معنویت ایمان‌مدار و معنویت غیرایمان‌مدار با مقابله با بحران‌ها و گرفتاری‌های روزمره	۷۴/۷۹
۲۰۸	فلسفه روان‌شناسی	ج	بررسی تطبیقی مفهوم روان در روان‌شناسی اسلامی و روان‌شناسی معاصر	۷۴/۷۷
۲۰۹	روان‌شناسی اجتماعی	ج	اسناد: ماهیت و علل درک رفتار خود و دیگران از منظر قرآن و حدیث	۷۴/۶۲
۲۱۰	فلسفه روان‌شناسی	ج	تعریف عملیاتی فطرت و امکان سنجش آن	۷۴/۶
۲۱۱	فلسفه روان‌شناسی	ج	بررسی مسائل و موضوعات روان‌شناختی مورد اتفاق روان‌شناسان و کاربرد آن در تدوین روان‌شناسی اسلامی	۷۴/۵۷
۲۱۲	انگیزش و هیجان	ج	نقش هدف‌گذاری دینی در انگیزش انسان از دیدگاه اسلام	۷۴/۵

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۱۳	روان‌شناسی اجتماعی	ج	ویژگی‌های روان‌شناختی لازم مسئولین جامعه اسلامی و ساخت تست آن	۷۴/۴۳
۲۱۴	روان‌شناسی شخصیت	ج	نقش نظام ارزشی در شکل‌گیری شخصیت با نگرش به منابع اسلامی	۷۴/۴۲
۲۱۵	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	تواضع از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۴/۳۹
۲۱۶	انگیزش و هیجان	ج	هیجان‌ها، انواع آن و کارکردهای آن از دیدگاه قرآن	۷۴/۳۷
۲۱۷	روان‌شناسی اجتماعی	ج	رابطهٔ بین عزت‌نفس و رفتارهای جامعه‌پسند از دیدگاه اسلامی	۷۴/۳۳
۲۱۸	مشاوره و روان‌درمانی	ج	تأثیر آموزه‌های دینی در کاهش جهل و نادانی	۷۴/۳
۲۱۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	خلاقیت از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۴/۱۸
۲۲۰	فلسفه روان‌شناسی	ج	بررسی مقایسه‌ای مفهوم نیت با سایر مفاهیم روان‌شناختی هم‌تراز آن	۷۴/۱
۲۲۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	ساخت مقیاس خلاقیت بر اساس منابع اسلامی	۷۴
۲۲۲	فلسفه روان‌شناسی	ج	مبانی معنی‌شناختی روان‌شناسی از دیدگاه اسلام	۷۳/۹۳
۲۲۳	روان‌شناسی رشد	ج	مراحل رشد اخلاقی انسان از دیدگاه اسلام و مقایسه با مراحل رشد اخلاقی کلبرگ	۷۳/۸۸
۲۲۴	روان‌شناسی سلامت	ج	آثار مقابله‌ای شکل‌های مختلف نیایش از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۳/۸۶
۲۲۵	روان‌شناسی شخصیت	ب	واجبات دینی و تأثیر آن بر رشد شخصیت	۷۳/۸۳
۲۲۶	روان‌شناسی اخلاق	ج	احساس گناه و شرم از منظر دین و روان‌شناسی	۷۳/۶۵
۲۲۷	روان‌شناسی اجتماعی	ب	گروه‌های تکفیری (داعش) و تصورات قالبی دربارهٔ مسلمانان	۷۳/۵۷

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۲۸	روان‌شناسی اجتماعی	ج	تحلیل روان‌شناختی مراسم سوگواری و عزاداری در قرآن و حدیث و آثار روان‌شناختی آن	۷۳/۳۸
۲۲۹	فراروان‌شناسی	ج	ماهیت تجربه دینی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۳/۳۴
۲۳۰	روان‌شناسی شخصیت	ج	صفت شخصیتی سخت‌رویی ویژگی‌های آن از دیدگاه اسلام	۷۳/۳۱
۲۳۱	روان‌شناسی اجتماعی	ج	بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر در میل به مشارکت اجتماعی جوانان و راهکارهای افزایش آن با تأکید بر منابع اسلامی	۷۳/۲۲
۲۳۲	روان‌شناسی اجتماعی	ج	تیپ‌های شخصیتی مخاطبین و سبک‌های تبلیغی دینی مؤثر	۷۳/۲۱
۲۳۳	مشاوره و روان‌درمانی	ج	بررسی فرایند مشاوره و درمان از دیدگاه اسلام	۷۳/۰۴
۲۳۴	روان‌شناسی اجتماعی	ج	ویژگی‌های روان‌شناختی طلبه‌های موفق از منظر دین و روان‌شناسی	۷۲/۸۸
۲۳۵	روش تحقیق	ج	آسیب‌شناسی سنجش دین‌داری	۷۲/۸۵
۲۳۶	روان‌شناسی سلامت	ج	ارتباط تصویر ذهنی روان‌شناسی مثبت‌گرا و منفی از خود با تصویر ذهنی از خدا: تفاوت جنسی	۷۲/۶۶
۲۳۷	روان‌شناسی رشد	ج	رابطه میزان توکل به خدا با عزت‌نفس	۷۲/۴۲
۲۳۸	روش تحقیق	ج	نقش مفهوم‌شناسی دینی در ساخت مقیاس	۷۲/۴
۲۳۹	روان‌شناسی اجتماعی	ج	هم‌نوایی و مقاومت (فردی و گروهی) در قرآن و حدیث با رویکرد روان‌شناختی	۷۲/۳۷
۲۴۰	روان‌شناسی اجتماعی	ج	عوامل درونی و بیرونی مؤثر در شکل‌گیری و تقویت رفتار یاری‌رسان از دیدگاه اسلام با رویکرد روان‌شناختی	۷۲/۳۴

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۴۱	فلسفه روان‌شناسی	ج	مروری بر تاریخچه و نظریه‌های موجود در روان‌شناسی اسلامی	۷۲/۳۳
۲۴۲	فلسفه روان‌شناسی	ج	تعریف، مؤلفه‌ها، مراتب، انواع و کاربردهای هشیاری از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۲/۳
۲۴۳	روان‌شناسی رشد	ج	بررسی تطبیقی مفهوم مرگ و نقش آن در بهبود عملکرد در زندگی از دیدگاه قرآن و سنت	۷۲/۲۷
۲۴۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	ساخت مقیاس احتیاط و دوراندیشی بر اساس منابع اسلامی	۷۲/۱
۲۴۵	روان‌شناسی یادگیری	ج	طراحی الگوی مدیریت دینی - روان‌شناختی مراکز آموزشی	۷۲/۰۷
۲۴۶	روان‌شناسی رشد	ج	اثر باورهای منطقی- غیرمنطقی والدین بر سبک‌های تربیتی اسلامی	۷۲/۰۴
۲۴۷	روان‌شناسی اخلاق	ج	نقش نیت در رفتارهای اخلاقی	۷۲
۲۴۸	فلسفه روان‌شناسی	ج	شناسایی نقاط اشتراک و افتراق پیش‌فرض‌های فلسفیِ روان‌شناسی با پیش‌فرض‌هایِ دینی	۷۱/۸۱
۲۴۹	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	احتیاط و دوراندیشی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۱/۸۱
۲۵۰	فلسفه روان‌شناسی	ج	مبانی منطقی روان‌شناسی از دیدگاه اسلام	۷۱/۸
۲۵۱	روان‌شناسی اجتماعی	ج	صفات رهبر و شیوه‌های رهبری از دیدگاه اسلام با رویکرد روان‌شناختی	۷۱/۷۶
۲۵۲	روان‌شناسی یادگیری	ج	اهداف یادگیری و آموزش در اسلام و روان‌شناسی	۷۱/۷۶
۲۵۳	روان‌شناسی شخصیت	ج	بررسی مفهوم عقل و قلب و نقش آن در ساختار شخصیت	۷۱/۶۲

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۵۴	انگیزش و هیجان	ج	طبقه‌بندی نیازهای اجتماعی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۱/۴۳
۲۵۵	روان‌شناسی اجتماعی	ج	مفهوم‌شناسی، مصادیق و ارتباط پیش‌داوری با مؤلفه‌های شخصیت از منظر اسلام و روان‌شناسی	۷۱/۴۲
۲۵۶	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	ساخت مقیاس عفو و گذشت بر اساس منابع اسلامی	۷۱/۴۰
۲۵۷	روان‌شناسی اجتماعی	ج	علل و پیامدهای همکاری یا تعارض گروهی از دیدگاه اسلام با رویکرد روان‌شناسی	۷۱/۳۷
۲۵۸	روان‌شناسی سلامت	ج	مقابله‌های دینی مفید، مضر و بی‌حاصل از دیدگاه اسلام	۷۱/۱۷
۲۵۹	روان‌شناسی اجتماعی	ج	بررسی علل روانی- اجتماعی کناره‌گیری از نهادهای دینی	۷۰/۹۳
۲۶۰	فلسفه روان‌شناسی	ج	درآمدی بر کاربرد مباحث اصول فقه در تأسیس روان‌شناسی اسلامی	۷۰/۸۷
۲۶۱	مشاوره و روان‌درمانی	ج	بررسی تطبیقی درمان فراشناختی، درمان‌شناختی-رفتاری و درمان یکپارچه توحیدی	۷۰/۸۶
۲۶۲	روان‌شناسی اخلاق	ج	مقایسه تطبیقی نیت در آموزه‌های دینی و انگیزه اخلاقی در روان‌شناسی	۷۰/۸۱
۲۶۳	روان‌شناسی رشد	ج	بررسی تأثیر مناسک حج بر دلبستگی و حرمت خود	۷۰/۷۷
۲۶۴	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	ساخت مقیاس غرقگی (شیفتگی)[1] بر اساس منابع اسلامی	۷۰/۵۳
۲۶۵	روان‌شناسی اجتماعی	ج	عوامل شکل‌گیری برداشت اولیه و مدیریت آن از منظر قرآن و حدیث	۷۰/۵۲
۲۶۶	روان‌شناسی شخصیت	ج	ساختار شخصیت از دیدگاه اسلام و بررسی تطبیقی آن با دیدگاه فروید	۷۰/۵۲

1. flow

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۶۷	روان‌شناسی سلامت	ج	بررسی رضایت از زندگی با رویکرد دینی در دین‌داران و همسران آنان	۷۰٫۴۱
۲۶۸	روان‌شناسی اجتماعی	ج	ویژگی‌های روان‌شناختی رهبران سیاسی بر اساس دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۷۰٫۳۸
۲۶۹	فراروان‌شناسی	ج	مدل کلی اسلام درباره مکاشفات با رویکرد روان‌شناختی	۷۰٫۳۴
۲۷۰	روان‌شناسی اجتماعی	ج	شیوه‌های روان‌شناختی جذب جوانان به تحصیل در حوزه علمیه	۷۰٫۳۲
۲۷۱	روان‌شناسی سلامت	ج	جایگاه تسلط و معنا در مقابله‌های دینی از دیدگاه اسلام	۷۰٫۲۸
۲۷۲	روان‌شناسی رشد	ج	رابطه رشد مفاهیم اخلاقی و دینی با رشد شناختی	۷۰٫۲۷
۲۷۳	فراروان‌شناسی	ج	ساخت مقیاس اندازه‌گیری تجربه عرفانی از دیدگاه اسلام	۷۰٫۲۵
۲۷۴	روش تحقیق	ج	روش‌شناسی کشف مسائل روان‌شناختی از منابع اسلامی	۷۰٫۱۹
۲۷۵	روان‌شناسی شخصیت	ج	بررسی تطبیقی شخصیت از دیدگاه اسلام و نظریه شخصیت یونگ	۷۰٫۱۴
۲۷۶	روان‌شناسی رشد	ج	سیر تحول مفهوم مرگ و قیامت در کودکان و ساخت بستهٔ آموزشی آن	۷۰٫۰۴
۲۷۷	انگیزش و هیجان	ج	انگیزش ناهشیار از دیدگاه اسلام	۷۰٫۰۳
۲۷۸	روان‌شناسی سلامت	ج	رابطه سفرهای تبلیغ کوتاه‌مدت و بلندمدت روحانیون بدون خانواده با سلامت روان طلاب و خانواده‌های آنان	۶۹٫۹۳
۲۷۹	روش تحقیق	ج	نقد روش پژوهش تجربی در روان‌شناسی و موارد استفاده روان‌شناسان از روش غیرتجربی (کاستی‌های روش تجربی)	۶۹٫۸۵
۲۸۰	روش تحقیق	ج	سنجش دین‌داری؛ محدودیت‌ها و موانع	۶۹٫۷۸

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۸۱	روان‌شناسی مثبت‌گرا	ج	غرقگی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۶۹/۷
۲۸۲	مشاوره و روان‌درمانی	ج	اثربخشی درمان‌شناختی-رفتاری با رویکرد دینی در مقایسه با درمان‌شناختی رفتاری در مبتلایان به پارانویید	۶۹/۶۱
۲۸۳	روان‌شناسی خانواده	ج	مقایسه میزان کارآمدی خانواده‌های روستایی و شهری بر اساس پرسش‌نامه خانواده کارآمد از دیدگاه اسلام	۶۹/۱۵
۲۸۴	فراروان‌شناسی	ج	ماهیت و انواع تجربه‌های دمِ مرگ از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۶۹/۱۳
۲۸۵	فراروان‌شناسی	ج	فرایند پدیده‌های فراروان‌شناسی از دیدگاه اسلام	۶۹/۱۳
۲۸۶	روان‌شناسی اجتماعی	ج	ویژگی‌های روان‌شناختی امام جماعت موفق	۶۹/۱
۲۸۷	روش تحقیق	ج	مبانی دین‌شناختی ساخت مقیاس‌های دین‌داری	۶۹/۰۴
۲۸۸	مشاوره و روان‌درمانی	د	نقد و ارزیابی مبانی درمان و مشاوره در رویکردهای فمینیستی با رویکرد اسلامی	۶۸/۵۷
۲۸۹	روان‌شناسی سلامت	د	رابطه کیفیت زندگی با سبک‌های مختلف نیایش	۶۸/۱۷
۲۹۰	روان‌شناسی اجتماعی	د	منابع بالقوه خطا در نگرش‌های دینی و شناخت اجتماعی	۶۸
۲۹۱	روان‌شناسی خانواده	د	بررسی ویژگی‌های روان‌شناختی افراد تسهیل‌گر ازدواج با رویکرد دینی	۶۷/۹۶
۲۹۲	روان‌شناسی اجتماعی	د	بررسی سبک‌ها و مؤلفه‌های روان‌شناختی مبلغان مشهور گذشته	۶۷/۶۹
۲۹۳	روان‌شناسی یادگیری	د	ساخت تست غربال‌گری گزینش طلاب در ویژگی‌های شخصیتی، هوشی و آسیب‌شناسی روانی	۶۷/۵۶

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۲۹۴	روان‌شناسی یادگیری	د	بررسی سطح انگیزشی طلاب در علم‌آموزی و مقایسه آن با اصناف دیگر	۶۷/۴۸
۲۹۵	روان‌شناسی رشد	د	شناسایی عوامل روان‌شناختی مؤثر در سلامت روان سالمندان از دیدگاه دین و روان‌شناسی	۶۷/۴۸
۲۹۶	مشاوره و روان‌درمانی	د	نقد و ارزیابی مبانی درمان و مشاوره انسان‌گرایی / وجودی با رویکرد اسلامی	۶۷/۳۲
۲۹۷	روان‌شناسی اجتماعی	د	ویژگی‌های روان‌شناختی رهبران سیاسی مسلمان	۶۷/۳۱
۲۹۸	فراروان‌شناسی	د	نظریه‌های مکاتب روان‌شناسی و اسلام راجع به تجربه عرفانی	۶۷/۱۳
۲۹۹	روان‌شناسی اجتماعی	د	بررسی علل روان‌شناختی تلبس موقت طلاب به لباس روحانیت و پیش‌بینی روند آن	۶۷/۰۷
۳۰۰	روان‌شناسی یادگیری	د	بررسی نقاط قوت و ضعف نظام‌های تشویقی در نظام آموزشی حوزه علمیه	۶۶/۸۳
۳۰۱	روان‌شناسی اجتماعی	د	انواع تبدل و علل از منظر اسلام و روان‌شناسی	۶۶/۸۱
۳۰۲	فراروان‌شناسی	د	علوم غریبه از دیدگاه اسلام و فراروان‌شناسی	۶۶/۵۳
۳۰۳	فراروان‌شناسی	د	بررسی و تبیین رؤیت حضرت (عج) در سه قلمروی فراطبیعی، ذهنی‌گرایانه و عصب‌فیزیولوژیکی	۶۶/۴۱
۳۰۴	روان‌شناسی اجتماعی	د	ماهیت، زمینه‌ها و عوامل روان‌شناختی تمایل به جهاد و آثار آن در اسلام	۶۶/۳۷
۳۰۵	مشاوره و روان‌درمانی	د	نقد و ارزیابی مبانی درمان و مشاوره در روانکاوی با رویکرد اسلامی	۶۵/۷۳
۳۰۶	روان‌شناسی اجتماعی	د	رهبری زنان از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۶۵/۲۱

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش	اولویت	نیازهای پژوهشی	نمره
۳۰۷	فراروان‌شناسی	د	بررسی تطبیقی مقیاس اندازه‌گیری عرفان «هود» با مقیاس تجربه عرفانی از دیدگاه اسلام	۶۴/۷۱
۳۰۸	فراروان‌شناسی	د	ماهیت، انواع دورآگاهی و دورجنبانی از دیدگاه اسلام و روان‌شناسی	۶۳/۴۱
۳۰۹	فراروان‌شناسی	د	استفاده از یافته‌های روان‌شناسی تجربه دینی در ارزش استنادی تجربه دینی	۶۳/۳۴
۳۱۰	روش تحقیق	د	روش سازه‌گرایی اجتماعی در بررسی پدیده‌های دینی	۵۸/۳۵
۳۱۱	روان‌شناسی یادگیری	د	نقش قومیت و نژاد در پیشرفت تحصیلی طلاب علوم دینی	۵۷/۷۹

آنچـه در جـدول بـالا آمده اسـت، تفصیلـی از اولویت‌های پژوهشـی به‌دسـت‌آمده در عرصه روان‌شناسی اسلامی است. یافته‌های به‌دست‌آمده، به‌طور خلاصه نیز در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۳: اولویت‌های پژوهشی در ۱۴ گرایش روان‌شناسی به تفکیک در ۴ بخش

ردیف	گرایش روان‌شناسی	تعداد نیاز به‌دست‌آمده در روان‌شناسی اسلامی برحسب اولویت				تعداد نیاز	درصد هر گرایش نسبت به کل
		اولویت الف	اولویت ب	اولویت ج	اولویت د		
۱	اجتماعی	۸	۱۷	۱۸	۸	۵۱	۱۶/۳۹
۲	شخصیت	۱	۹	۵	-	۱۵	۴/۸۲
۳	سلامت	۷	۵	۷	۳	۲۲	۷/۰۷
۴	روش تحقیق و روان‌سنجی	-	۱	۵	۲	۸	۲/۵۷
۵	خانواده	۱۱	۱۱	۲	۱	۲۵	۸/۰۳
۶	مشاوره و روان‌درمانی	۴	۱۵	۴	۳	۲۶	۸/۳۶

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

ردیف	گرایش روان‌شناسی	تعداد نیاز به‌دست‌آمده در روان‌شناسی اسلامی برحسب اولویت				تعداد نیاز	درصد هر گرایش نسبت به کل
		اولویت الف	اولویت ب	اولویت ج	اولویت د		
۷	مثبت	۲۱	۳۹	۸	–	۶۸	۲۱/۸۶
۸	آسیب‌شناسی روانی	–	۶	–	–	۶	۱/۹۹
۹	اخلاق	۲	۷	۳	–	۱۲	۳/۸۵
۱۰	انگیزش و هیجان	۲	۶	۵	–	۱۳	۴/۱۸
۱۱	فلسفه روان‌شناسی	۱	۱۲	۱۱	–	۲۴	۷/۷۱
۱۲	رشد	۳	۱۱	۷	۱	۲۲	۷/۰۷
۱۳	یادگیری	–	۱	۳	۴	۸	۲/۵۷
۱۴	فراروان‌شناسی	–	–	۵	۵	۱۰	۳/۲۱
جمع	۱۴	۶۰ (۱۹/۲۹)	۱۴۰ (۴۵/۰۱)	۸۳ (۲۶/۶۸)	۲۸ (۹/۰۰)	۳۱۱	۱۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

نیازسنجی، مرحله‌ای بسیار مهم و اثرگذار در فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی است که ذهن پژوهشگران و متولیان امر پژوهش را به خود معطوف می‌سازد. در هر برنامه پژوهشی، باید به این پرسش پاسخ داد که نیازهای پژوهشی در عرصه یک دانش چیست و در چه موضوعاتی باید پژوهش شود؟ بنابراین، چنانچه نیازهای پژوهشی بر اساس فرایند علمی و معتبر شناسایی نشود و پژوهش‌ها با نیازهای واقعی ارتباطی منطقی نیابد، گسستی عمیق و اساسی بین نتایج پژوهش و نیازهای جامعه و بهره‌وران علم نمایان خواهد شد. اما در اکثر موارد، رویهٔ حاکم بر تدوین متون و انتشار فراخوان‌های پژوهشی، برنامه‌ریزی منسجم ندارد و غالباً منجر به پژوهش‌های بی‌ارتباط به هم، غیرمؤثر و ناکارآمد می‌شود (فتحی واجارگاه و همکاران، ۱۳۸۹). با توجه به بررسی‌ها و ارزیابی‌های صورت‌گرفته، مشخص شد، فعالیت علمی و روشمندی در خصوص نیازسنجی و اولویت‌یابی پژوهشی در روان‌شناسی اسلامی وجود ندارد. بنابراین یک نوع خلأ پژوهشی احساس

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

می‌شـد تا از این طریق پژوهش‌های این حوزه سازمان‌دهی شوند و از موازی‌کاری، پراکنده‌کاری و صرف منابع پژوهشـی در حوزه‌های فاقد اولویت جلوگیری به عمل آید. پژوهش حاضر نخسـتین اولویت‌یابی پژوهشـی در حوزه روان‌شناسـی اسلامی اسـت و می‌تواند به پژوهش‌های آتی در این زمینه کمک شـایانی کند. یکی از مزیت‌های تحقیق حاضر، اسـتفاده از منابع متعدد (اشاره‌شده در بخش روش تحقیق)، برای شناسـایی نیازهای پژوهشـی اسـت. همچنین در روش اولویت‌یابی از دو روش «دلفی» و «چک‌لیسـت‌ها» استفاده گردید. از مزیت‌های این دو روش می‌توان به استفاده از افـراد بـا دانش، مهارت کافی و دارای مسـئولیت پژوهشـی در روش دلفی، و برقـراری ارتباط و تعامـل با گروه هدف (پژوهشـگران و متخصصان) در روش چک‌لیسـت اشـاره کـرد؛ به‌طور کلی فرایند مشـارکت افراد و گروه‌های مختلف با دانش تخصصی باعث غنی‌شـدن الگوی شناسـایی و اولویت‌یابـی نیازهای پژوهشـی، به‌وجودآمدن بینش پژوهش، ایجاد احسـاس مالکیت و تعهد در انجام طرح‌های پژوهشی و تخصیص بهینهٔ منابع مالی به آن‌ها می‌شود (کیسی، ۲۰۰۱).

از یافته‌های مهم پژوهش حاضر، دست‌یابی به ۳۱۱ عنوان پژوهشی در ۱۴ گرایش روان‌شناسی اسـت. نتایج نشـان داد که بیشـترین اولویـت در نیازهای شناسایی‌شـده در گرایش روان‌شناسـی مثبت‌گرا و روان‌شناسـی اجتماعی به ترتیب با اختصاص ۲۱/۸۶، ۱۶/۳۵ درصد از کل نیازهاست. یافته‌های پژوهش حاضر نشـان داد که در کل بیشـتر نیازهای شناسایی‌شده، در گسترهٔ روان‌شناسی مثبـت قرار دارنـد. این امر نشـان‌دهندهٔ اهمیت ایـن گرایش در دسـتیابی به اهـداف کوتاه‌مدت و بلندمدت جامعه اسـلامی و نیز ارتباط تنگاتنگ روان‌شناسی مثبت با اسلام است. از سویی دیگر، دسـتیابی به اهداف و آرمان‌های حکومت و جامعه مبتنی بر آموزه‌های اسـلامی اقتضا می‌کند که به مباحث گوناگون روان‌شناسی مثبت همچون شادمانی، امید، خوش‌بینی، رضایت، بخشش، مراقبه و به‌طور کلی به تغییرات مثبت در جامعه و بهره‌مندی از نیرومندی‌ها و فرصت‌ها توجه ویژه‌ای شود (شهیدی، ۱۳۸۸). با توجه به نکات فوق، چراییِ شناسایی بیشترین حیطهٔ نیاز پژوهشی در قلمروی روان‌شناسـی مثبت، بر ما آشکار می‌شود. از سـوی دیگر، مهم‌ترین قلمرویی که آموزه‌های دینی را به روان‌شناسی مربوط می‌کند، اخلاق است و روان‌شناسی مثبت‌گرا، گرایشی از روان‌شناسی است که می‌کوشـد فضایـل بنیادین اخلاقی را در قالب اصطلاحات روان‌شناسـی بگنجاند (پترسـون[1] و سـیلیگمن،[2] ۲۰۰۴) و نیز بر اسـاس آمار انجمن روان‌شناسـی آمریکا و نیز خلاصه آمار آموزشی

1. Peterson.

2. Seligman.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

سـالانه آمریکا (سیندر[1] و دایلو،[2] ۲۰۱۰)، روان‌شناسـی اجتماعی، پرطرفدارترین گرایش پژوهشی ـ آموزشـی در میان گرایش‌های روان‌شناسی است. حدود ۲۵ درصد از پژوهش‌های روان‌شناختی، به حیطه روان‌شناسـی اجتماعی اختصاص دارد. این آمار، گسـتردگی، اهمیت و نیاز به پژوهش در روان‌شناسی اجتماعی را می‌رساند (وین،[3] ۲۰۰۲). از طرفی کمترین نیازهای شناسایی‌شده متعلق به گرایش‌های آسیب‌شناسـی روانی، روش پژوهش و روان‌سـنجی به ترتیـب با اختصاصِ ۱/۹۹ و ۲/۵۷ درصد از کل نیازهاست. تعداد کم نیازهای پژوهشی در گرایش آسیب‌شناسی روانی به‌علت توجه ویژهٔ متخصصان روان‌شناسـی اسلامی به روان‌شناسـی مثبت و هم‌خوانی آن با موضوعات و مباحث دینی در روان‌شناسی اسلامی است که در پی توجه علم روان‌شناسی معاصر به موضوعات مثبت مانند شـادی، سـلامت ذهن، عواطف مثبـت، معنویت و فضایل اخلاقـی به‌جای تمرکز بر آسیب‌شناسی روانی به وجود آمده است. اما در گرایش روش‌پژوهش و روان‌سنجی، تعداد نیازهای به‌دسـت‌آمده با توجه بـه نقش تعیین‌کنندهٔ این گرایش‌ها در جهت‌دهی پژوهش‌های بین‌رشـته‌ای و تأثیر آن‌ها در تولید علم و نظریه‌پردازی محدود اسـت که پیشـنهاد می‌شود در نیازسنجی‌های آینده به این مسئله توجه بیشتری شود. البته نکته درخور توجه این است که بخش قابل‌توجهی از نیازهای پژوهشـیِ شناسایی‌شـدهٔ مرتبط با این گرایش که به موضوع ساخت مقیاس در موضوعات مختلف روان‌شناسـی با رویکرد اسـلامی مربوط می‌شـد، در گرایش‌های دیگر گنجانده شـد و این یکی از مهم‌ترین دلایل کاهش نیازهای پژوهشی در این گرایش است.

یافته‌هـای پژوهـش حاضـر در بخـش اولویت‌یابی نشـان داد کـه ۱۹/۲۹ درصـد از نیازهای پژوهشـی به اولویت «الف»، ۴۵/۰۱ درصد از نیازهای پژوهشی به اولویت «ب»، ۶۸/۲۶ درصد از نیازهای پژوهشـی به اولویت «ج» و ۹ درصد از نیازهای پژوهشـی به اولویت «د»، اختصاص دارند. تحلیل‌های بیشـتر نشـان داد که نیازهای شناسایی‌شـده در گرایش روان‌شناسی مثبت با ۳۵ درصد اولویت «الف»، بیشـترین اولویت «الف» در بین گرایش‌ها را دارد. این موضوع نشان‌دهندهٔ اهمیت گرایش روان‌شناسـی مثبت و نقش بسـزای این گرایش در تحول دینی جامعه اسـت. به‌طور کلـی نتایج پژوهش حاضـر به محققین، دانشـجویان و دیگر افراد علاقه‌منـد، در انتخاب موضوع پژوهـش و برقـراری ارتباط با این موضوعات کمک می‌کند. یافته‌ها نشـان می‌دهـد که تنها پس از

1. Synder.
2. Dillow.
3. Wayne.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

اجرای شناسـایی نیازهای پژوهشی و اولویت‌یابی آن‌ها، پژوهشگر یا سازمان می‌تواند مبنای علمی و منطقی معیّنی را برای فعالیت پژوهشی خود فراهم نماید.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

منابع

۱. آذربایجانی، مسعود. ۱۳۸۵. «مناسبت‌های دین و روان‌شناسی». **فصلنامه پژوهش و حوزه ویژه دین و روان‌شناسی.** سال هفتم: ش۱.

۲. ارفع بلوچی، فاطمه؛ کارشکی، حسین؛ آهنچیان، محمدرضا. ۱۳۹۰. «**ضرورت نیازسنجی پژوهشی در پژوهش‌های سازمانی ارائه شده در دومین همایش ملی مدیریت پژوهش و فناوری**». پژوهشکده سیاست‌گذاری علم، فناوری و صنعت ۱۰-۱.

۳. امینی، ابوالقاسم؛ شقاقی، عبدالرضا؛ صداقت، کامران. ۱۳۸۴. «معرفی یک الگوی نیازسنجی جامع و کاربرد آن در آموزش مداوم پزشکی». **مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی.**

۴. جعفری فریبا؛ یوسفی، علیرضا. ۱۳۸۳. «نظرات مدیران و کارشناسان آموزش مداوم کشور در خصوص ویژگی‌های الگوی کارآمد نیازسنجی پزشکان، داروسازان و دندانپزشکان». **مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی.** شماره۲۲.

۵. رحیمی‌نژاد، عباس؛ عاشقی، حسن؛ مهاجر، یحیی؛ بیگی، طاهره. ۱۳۸۸. **اجرای مدل تعیین اولویت‌های پژوهشی در سازمان آموزش‌وپرورش.**

۶. زارعیان جهرمی آرمین، احمدی فضل. ۱۳۸۴. «نیازسنجی یادگیری در دوره کارشناسی پرستاری، یک مطالعه کیفی». **مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی.** شمار ۱۵.

۷. سعیدی رضوانی، محمود؛ آهنچیان، نرگس. ۱۳۸۶. «مقایسه نظری و تجربی (علمی) رویکردهای کل‌نگر و جزنگر نیازسنجی آموزشی (در مورد شرکت برق منطقه خراسان)». **مجله مطالعات تربیتی و روان‌شناسی** ش ۱ (پیاپی ۱۵)

۸. شهیدی، شهریار. ۱۳۸۸. «**روان‌شناسی مثبت‌نگر؛ طبقه‌بندی توانمندی‌های انسان و نقش آن در سلامت روان**». همایش ملی معناداری زندگی دانشگاه اصفهان.

۹. شهیدی، شهلا؛ چنگیز، طاهره؛ سلمان‌زاده، حسین؛ یوسفی علیرضا. ۱۳۸۸. «مؤلفه‌های مؤثر در نیازسنجی برنامه‌های آموزشی مداوم، ارائه راهنمای کاربردی برای انتخاب و به‌کارگیری الگوها و فنون نیازسنجی». **مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی.** زمستان ۸۸.

۱۰. عمادزاده علی؛ بحرینی طوسی، سیدمحمدحسین؛ یاوری، ؛ صدیق بهزادی، شکرانه. ۱۳۸۴. «نظرات مدیران و اعضا هیئت‌علمی در زمینه نیازسنجی آموزشی اعضای هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد». **مجله آموزش در علوم پزشکی.** ش۱۴ ویژه نامه هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی.

۱۱. غروی، سید محمد و مسعود آذربایجانی. ۱۳۸۵. «مناسبات روان‌شناسی و علوم انسانی». **نشریه اطلاع‌رسانی و کتابداری.** ش ۲۵، ۲۱۲- ۱۸۵.

۱۲. فتحی واجارگاه، کوروش. ۱۳۸۹. «**الگوی پیشنهادی اولویت‌یابی پژوهشی برای حوزه‌های فرهنگی-اجتماعی**». ارائه شده به معاونت پژوهش حوزه علمیه قم. منتشرنشده.

۱۳. فتحی واجارگاه، کوروش. ۱۳۸۵. **نیازسنجی پژوهشی مسئله‌یابی پژوهشی و اولویت‌بندی طرح‌های تحقیقاتی ویژه مدیران و کارشناسان واحدهای پژوهشی.** تهران. نشر آییژ.

۱۴. فتحی واجارگاه، کوروش. ۱۳۸۷. **نیازسنجی پژوهشی مسئله‌یابی پژوهشی و اولویت‌بندی طرح‌های تحقیقاتی ویژه مدیران و کارشناسان واحدهای پژوهشی.** تهران. نشر آییژ.

۱۵. کریمی غریب؛ دماری، بهزاد؛ قره‌باغیان، احمد؛ رهبری، مریم؛ وفاییان، ویدا؛ میناب، سالمی الهام. تابستان ۱۳۸۴. «**نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز پژوهش‌های سازمان انتقال خون ایران**»، خون.

۱۶. معاونت پژوهش حوزه علمیه قم. ۱۳۸۸. **اولویت‌های پژوهشی دستگاه‌های علمی-اجرایی در حوزه دین- سال ۱۳۸۶**، قم. مرکز مدیریت حوزه علمیه قم.

17. Belzen,J.A. (2010). *Towards cultural psychology of religion.* London, New York: Spiringer.

18. Calsyn RJ, Wineter JP. (1999). *Understanding and controlling response bias in*

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]

need assessment studies. Eva Rev 23(4): 399-417.
19. Hefferon.K& I. Boniwell.I.(2011). *Positive psychology: Theory, Research & Applications.* Berkshire: Open University Press.
20. Kissi, A. (2001). *Use of Constraint Trees in Research Planning.in Planning Agricultural Research: A Sourcebook*. Wallingford: CAB International. Pp 50- 65.
21. Peterson, C., & Seligman, M. E.P. (2004).*Character strengths and virtues: A handbook and classification.* Washington, DC: American Psychological Association.
22. Reviere, R., Berkowitz, S., Carter, C., & Ferguson, C. (1996). *Needs Assessment: A Creative and Practical Guide for Social Scientists.* New York: Taylor & Francis Ltd.
23. Synder, T, D & Dillow, S, A(2010); Digest Of Education Statistics 2009 NCES (2010). *National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.* Washington, DC.
24. Wayne, W. (2002). *Psychology themes and variations*. Wadsworth Publishing.
25. Wulff, D. M. (2002). *Psychology of religion: An overview.* In D. Jonet-Pace & W. B. Parsons (Eds.). Religion and Psychology: Mapping the Terrain. New York: Routledge.

[Downloaded from frh.sccsr.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.2476745.1395.2.1.7.3]